

In the article the method of growing of nursery transplants of incompatible combinations of a pear on a quince with the aid of the method of nikolirovka is described. This method is suitable for overcoming of incompatibility of sorts of pears which have breaks in the place of grafting.

Incompatibility, pear, quince, budding, aid, nikolirovka.

УДК 634.23 : 631.526.32 : 581.5 (477)

**СТІЙКІСТЬ СОРТІВ ВИШНІ (*Cerasus vulgaris* Mill.) ДО
НЕСПРИЯТЛИВИХ ФАКТОРІВ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА
У ПІВДЕННОМУ СТЕПУ УКРАЇНИ**

А.М. ШКІНДЕР-БАРМІНА

Інститут зрошуваного садівництва ім. М.Ф.Сидоренка УААН

Наведено результати вивчення 40 сортів вишні протягом 2004-2007 рр. в умовах південного Степу України. За стійкістю до несприятливих умов зимового періоду та весняних заморозків виділено сорти Прізваніє, Рассвет, Іскушеніє; за стійкістю до грибних хвороб – Ранній десерт, Солідарність, Сіянець Туровцевої.

Вишня, зимостійкість, підмерзання маточок, моніліоз, кокомікоз.

В агробіологічних системах вишня може зазнавати впливу різних несприятливих факторів, у тому числі біотичних та абіотичних, які знижують імунітет рослин, а отже, й їх стійкість до хвороб та шкідників [3].

Вишня – найбільш морозостійка порода серед кісточкових, а серед плодкових культур взагалі за вказаною ознакою вона поступається лише перед яблунею [1]. Однак у другій половині зими квіткові бруньки її дерев іноді гинуть під час виходу зі стану спокою. Доспіди М.В.Каньшиної показали, що навіть короткочасна відлига (від 0 до +2 °С протягом менш, ніж доби) спричиняє зниження морозостійкості, причому реакція сортів на дію перемінних температур неоднакова [2]. При приморозках пошкоджується найменш зимостійка частина квітки – приймочка маточки. У цьому разі дерева можуть рясно цвісти, але плоди не зав'язуються, що частіше спостерігається у північних і східних областях України та на понижених ділянках [10]. Отриманню високих урожаїв перешкоджають також ураження дерев хворобами [4, 7]. У південному Степу найбільш поширеними та шкочочинними серед грибних хвороб є моніліальний опік та кокомікоз. Серед різних методів захисту вишневих насаджень від цих захворювань найнадійнішим є селекційний. Отже, створення та вирощування сортів, стійких до хвороб в умовах зрос-

таючого забруднення навколишнього середовища, є особливо актуальним питанням.

Методика досліджень. Дослідження проводилися протягом 2004-2007 років в умовах південного Степу України, в насадженнях Державного підприємства «Дослідне господарство (ДП ДГ) «Мелітопольське» Інституту зрошуваного садівництва (ІЗС) ім. М.Ф.Сидоренка УААН. Ґрунти темно-каштанові слабосолонцюваті, рік садіння – 2001, схема – 6 x 4 м, підщепа - сіянці вишні магалебської. Робота виконувалася за «Методикою державного сортопробування сільськогосподарських культур на придатність до поширення в Україні (плодові, ягідні, горіхоплідні, субтропічні, виноград та шовковиця)» [5] та «Программой и методикой сортоизучения плодовых, ягодных и орехоплодных культур» [9].

Об'єктами були інтродуковані сорти Гріот Подбельський, Жуковська, Любська та 37 сортів селекції ІЗС ім. М.Ф.Сидоренка УААН, серед яких 15 занесено до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні: Солідарність, Ожиданіє, Ігрушка, Взгляд, Спутниця, Нотка, Ранній десерт, Відродження, Гріот мелітопольський, Воспомінаніє, Мелітопольська десертна, Встреча, Ерудитка, Примітна, Шалунья, а 22 проходять вивчення за методикою Державного сортопробування (ДСВ): Взльот, Модниця, Рандеву, Амулет, Нарядна, Мелітопольська новинка, Гріот Туровцевої, Сіянець Туровцевої, Елегія, Каприз, Видумка, Вдохновеніє, Візаві, Фермерська, Мелітопольська пурпурна, Мелітопольська радість, Прізвианіє, Вісниця, Експромт, Рассвет, Ізбранниця та Іскушеніє.

Результати досліджень. У період спостережень погодні умови зим 2003/04 та 2004/05 років були в цілому сприятливими для плодових культур. Значно суворішою виявилася зима 2005/06 років. Середня температура повітря змінювалася в межах від 10,2 до мінус 23,6 °С, а зниження її 27 січня 2006 року до мінус 29 °С хоч і не спричинило підмерзання деревини, кори та гілок у досліджуваних сортів, але призвело до пошкодження квіткових бруньок. За даними Мелітопольської метеостанції, такі умови з температурним мінімумом у третій декаді січня до мінус 28 °С зафіксовано у 1954 році. Це й дозволило вперше провести оцінку зимостійкості генеративних бруньок нових сортів вишні у подібних природних умовах. Оскільки за багаторічними даними, на півдні Степу України більшість сортів вишні виходить зі стану біологічного спокою у другій половині січня, то генеративні бруньки можуть підмерзати при мінус 20-25 °С. Дослідженнями встановлено, що внаслідок підмерзання генеративних бруньок кількість вимерзлих таких бруньок складала від 8,0 до 90,0, а пошкоджених квіток в них - від 27,2 до 95,0%. Найбільш зимостійкими (вимерзло до 15% генеративних бруньок) виявилися сорти Рассвет, Експромт, Примітна, Ізбранниця, Іскушеніє та Шалунья; середньостійкими (вимерзання до 30% бруньок) – Вісниця, Встреча,

Мелітопольська радість, Прізваніє, Ерудитка, Мелітопольська десертна, Фермерська, Мелітопольська пурпурна; слабозимостійкими (до 60%) – Воспомінаніє, Елегія, Візаві, Вдохновеніє, Каприз, Гріот мелітопольський, Відродженнє, Видумка, Жуковська, Гріот Туровцевої, Сіянець Туровцевої, Мелітопольська новинка; незимостійкими (понад 60%) – Любська, Амулет, Ранній десерт, Гріот Подбельський, Нарядна, Нотка, Рандеву, Модниця, Спутниця, Взльот, Ігрушка, Взгляд, Ожиданіє, Солідарність.

Погодні умови зими 2006/07 року були типовими для даного регіону і характеризувалися значним діапазоном температур у другій половині лютого – від 11,8 до мінус 19,0 °С, що викликало підмерзання генеративних бруньок до 30,0 і квіток в них до 37,4%. Найбільше пошкодження відмічено в сортів Амулет та Ожиданіє. В інших вивчених сортів підмерзання становило до 10,0% або було відсутнє.

Підмерзання квіткових бруньок та молодої зав'язі вишні спричиняють також приморозки інтенсивністю до мінус 5 °С, які спостерігаються один раз у 5-10 років і мають місце після початку вегетації [8]. При цьому поряд із сортом має значення фаза, в якій знаходилися генеративні утворення. Так, у 2004 році вони були у фазі відокремлення бутонів, коли приморозки до мінус 9-11 °С 4 квітня призвели до підмерзання маточок від 1,3 до 99,3%. Мінімальну кількість пошкоджених маточок (до 30%) зафіксовано у 25 сортів. Найменшим пошкодженням характеризувалися сорти Рассвет, Мелітопольська десертна, Візаві, Примітна, Амулет, Мелітопольська пурпурна, Нотка, Ізбранниця, Встреча, Рандеву, Експромт, Взгляд, Мелітопольська радість. У сортів Шалунья, Ігрушка, Жуковська, Відродженнє, Ранній десерт, Ожиданіє, Фермерська, Видумка, Любська, Сіянець Туровцевої, Взльот і Мелітопольська новинка кількість вимерзлих маточок становила до 60%, найбільше – у Гріота мелітопольського (64,6%), Модниці (89,1) та в Нарядної (99,3%).

Під час наступних приморозків (22 квітня 2007 році) до мінус 4 °С генеративні утворення були в залежності від сорту у фазі відокремлення бутонів та пухкого бутона і підмерзання маточок склало від 1,2 до 90,0%. Найменше ушкодження (до 30%) відмічено в сортів, які складають групу із середнім та пізнім строками цвітіння: Жуковська, Спутниця, Взльот, Іскушеніє, Видумка, Вдохновеніє, Ігрушка, Фермерська, Мелітопольська радість та інші, а найбільше – з ранніми строками: Амулет (90,0%), Ожиданіє (88,0), Модниця (73,2) і Воспомінаніє (71,7%).

На розвиток моніліозу та кокомікозу кісточкових значний вплив робить надлишок вологи у вигляді опадів і високої відносної вологості повітря на відміну від температурного фактора, який тільки прискорює чи сповільнює процес зараження та розвиток патогена [6, 7].

У період цвітіння сприятливі умови для зараження відкритих бутонів первинною інфекцією моніліального опіку склалися протягом 2005 та 2006 років і ступінь ураження становив до 1,4 і 3,5 бала відповідно по роках. Найбільше ураження спостерігалось в сортів Вісниця, Ізбранниця, Примітна, Каприз, Спутниця, Іскушеніє, Гріот Туровцевої, Експромт, Жуковська, Любська. Найбільш стійкими були сорти Ожиданіє, Нотка, Ранній десерт, Гріот мелітопольський, Воспомінаніє, Елегія, Гріот Подбельський, Ігрушка, Солідарність, Рандеву, Нарядна. Не зазнали ураження моніліозом Відродження та Сіянець Туровцевої.

Несприятливим для розвитку та поширення кокомікозу був лише 2007 рік. Протягом 2004, 2005 та 2006 років сорти уражувалися цією хворобою на 4,5; 3,6 і 4,0 бала відповідно. Найвищий ступінь ураження впродовж трьох років зафіксовано в сортів Іскушеніє, Фермерська, Взльот, Мелітопольська новинка, Примітна, Любська, Експромт; найнижчий – у сортів Ранній десерт, Прізваніє, Встреча, Мелітопольська десертна, Солідарність, Сіянець Туровцевої.

Висновки

За комплексною стійкістю до несприятливих умов зимового періоду та приморозків виділено сорти Прізваніє, Рассвет, Іскушеніє; до моніліозу та кокомікозу – Ранній десерт, Солідарність, Сіянець Туровцевої. Ці сорти можна використовувати в селекційній роботі як носії цінних ознак стійкості до несприятливих факторів навколишнього середовища.

Список літератури

1. Бублик М.О. Методологічні та технологічні основи підвищення продуктивності сучасного садівництва / М.О.Бублик– К.: Нора – Друк, 2005. – 288 с. – ISBN 966-8321-71-5.
2. Каньшина М.В. Зимостойкость цветковых почек вишни и черешни в зависимости от периода покоя / М.В.Каньшина // Сельскохозяйственная биология. – 1971. – Т. VI, №4. – С. 81-84.
3. Каширская Н.Я. Фитосанитарное состояние и возможные пути экзогенной иммунизации плодовых растений / Н.Я.Каширская, И.Р.Кириллова, И.М.Зуева // Садоводство и виноградарство. – 2001. – №3. – С. 15-16.
4. Малофеева Т.И. Развитие коккомикоза вишни в зависимости от погодных условий / Т.И. Малофеева // Тр. Кубанского СХИ. – Краснодар, 1974. – №79. – С. 25-27.
5. Методика державного сортовипробування сільськогосподарських культур на придатність до поширення в Україні (плодові, ягідні, горіхоплідні, субтропічні, виноград та шовковиця) / Державна служба з охорони прав на сорти рослин. – К.: Мінагрополітики, 2005. – №2, ч.2. – С. 161 – 177, 213 – 221.
6. Минаева Л.А. Коккомикоз вишни и меры борьбы с ним / Л.А.Минаева, Л.И.Минаев // Докл. ВАСХНИЛ. – 1983. – №2. – С. 14-16.
7. Минкевич И.И. Эпифитотии грибных болезней древесных пород / И.И. Минкевич. – Ленинград : ЛГУ, 1986. – 117с.

8. Онищук И.С. Весенние заморозки и уменьшение их влияния на почки косточковых деревьев / И.С.Онищук, В.Ф.Сергеев, В.А.Одинцова // Садоводство и виноградарство. – 1997. – №2. – С.5-7.

9. Программа и методика сортоизучения плодовых, ягодных и орехоплодных культур. – Мичуринск: ВНИИС им. И.В.Мичурина, 1973 – 496 с.

10.Третьяк К.Д. Вишня і черешня / К.Д.Третьяк, В.Г.Завгородня, М.І.Туровцев. – К.: Урожай, 1990. – 174 с.

Приведены результаты изучения 40 сортов вишни на протяжении 2004-2007 гг. в условиях южной Степи Украины. По устойчивости к неблагоприятным условиям зимнео периода и весенних заморозков выделены сорта Призвание, Рассвет, Искусение, по устойчивости к грибным болезням – Ранний десерт, Солидарность, Сиянэць Туровцевой.

Вишня, зимостойкость, подмерзание пестиков, монилиоз, коккомикоз.

The author presents the results of studying 40 sour cherry varieties in the period of 2004-2007 under the conditions of Ukraine's Southern Steppe. Concerning winter conditions and spring frosts; the cultivars resistance to unfavorable Prizvaniye, Rassvyet, Iskushyeniye were singled out, while cvs Ranny Desert, Solidarnist', Siyanets' Turovtsevoi – as for their resistance to fungus diseases.

Sour-cherry, winter-resistance, frostening of main buds, monilia, cockomb of cherry.

УДК 634.25 : 631.55 (477.7)

ОСОБЛИВОСТІ ЗБИРАННЯ ПЛОДІВ РІЗНИХ СОРТІВ ПЕРСИКА (*Persika*) В УМОВАХ ПІВДНЯ УКРАЇНИ

**О.М. АЛЕКСЄЄВА, кандидат сільськогосподарських наук
Таврійський державний агротехнологічний університет**

Наведено результати багаторічних досліджень особливостей збирання плодів персика в умовах південного Степу України. Визначено кількість знімань у сортів різних строків досягання в залежності від призначення плодів: столові, універсальні чи консервні, а також зміну товарних якостей залежно від порядкового строку зйому.

Сорт, якість, плоди, тара, строк знімання.

Персик – цінна плодова порода. Плодоносить починає з другого – третього року після садіння, забезпечує найтриваліший серед кісточкових порід період часу та споживання плодів, а велика

© О.М. Алексєєва, 2009